

Asia: VN/5035/2018

Lausuntopyyntö ylimpien laillisuusvalvojen tehtävien jakoa koskevasta työryhmän mietinnöstä

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Vammaisfoorumin lausunto ylimpien laillisuusvalvojen tehtävien jakoa koskevasta työryhmän mietinnöstä

Lausuntopyyntön diaarinumero: VN/5035/2018

Vammaisfoorumi ry on 30 valtakunnallisen vammaisjärjestön yhteistyöjärjestö, jonka tarkoituksena on edistää vammaisten ihmisten tasa-arvoa ja yhdenvertaisen osallistumisen mahdollisuuksia yhteiskunnassa. Vammaisfoorumi edustaa jäsenjärjestöjensä kautta noin 280 000 vammaista ja pitkäaikaissairasta henkilöä.

Vammaisfoorumi ry kiittää mahdollisuudesta lausua ylimpien laillisuusvalvojen tehtävienjakoon liittyvästä selvityksestä. Laillisuusvalvonta on olennaisen merkityksellistä perus- ja ihmisoikeuksien toteutumiselle vammaisten, myös vammaisten lasten asioissa sekä erityisesti sosiaalihuollon alaisten vammaispalvelujen toteutumisessa. Sosiaali- ja terveydenhuolto on vammaisten osalta korostetun tärkeässä asemassa, kun ajatellaan vammaisten elämän ja oikeuksien tehokkaan käyttämisen kannalta tärkeiden palvelujen kokonaisuutta (apuvälineet, liikkuminen, kuntoutus, ja muut palvelut).

Vammaispalvelujen toteutuminen käytännössä lakien tarkoituksen mukaisesti vammaisten perus- ja ihmisoikeuksien turvaamiseksi edellyttää tehokasta laillisuusvalvontaa. Vammaispalvelujen osalta on huomioitava myös se, että kyse on julkisista hankinnoista. Siksi hankintalainsäädännön vaikutukset palvelujen käyttäjäasiakkaan asemaan, erityisesti asiakkaan asianosaisaseman puuttumiseen ongelmatilanteissa tuottavat tarvetta laillisuusvalvonnalle. Julkisia hankintoja koskeva prosessilainsäädäntö valvoo hankinnan osapuolien, ostajan ja tarjoajien etuja markkinoilla. Palvelua välttämättä tarvitsevan asiakkaan aseman heikkouden vuoksi on erittäin tärkeää vahvistaa myös palvelujen käytännön toteutumisen seuranta.

YK:n vammaissopimus on ollut valtiosisäisesti lakina voimassa vuodesta 2016 lähtien. Edelleen sitä varsin vähän sovelletaan päätösten perusteena edes hallinto-oikeuksissa, kunnissa vieläkin vähemmän. Laillisuusvalvojilla on keskeinen rooli merkittävänä suunnannäyttäjänä vammaissopimuksen tavoitteiden toteutumisessa. Erityisesti eduskunnan oikeusasiamiehen ratkaisuisa korostuu vammaisten oikeuksien toteutumisen valvonta. Ratkaisuisa on tehokkaasti edistetty vammaissopimuksen tosiallista toteutumista.

Oikeuksien piiriin pääsyn kannalta on ensiarvoista, että yksittäiset ihmiset voivat kääntyä ylimpien laillisuusvalvojien puoleen mahdollisimman helposti. Tätä edistää, toimiva sisäinen työnjako, eikä oikeuksien toteutumiselle muodostu ylimääräisiä esteitä esimerkiksi silloin, jos asiakas vahingossa toimittaa asiansa väärälle taholle. Helppous ja toimivuus on vammaisten asiakkaiden näkökulmasta olennainen edellytys laillisuusvalvonnan tehokkaalle toiminnalle. Pidämme hyvänä sitä, että kehitetään myös valmiutta antaa tukea ja neuvontaa tarvittaessa selkokielellä.

Käytännön tilanteissa asioiden joutuisan ja mahdollisimman tehokkaan hoitamisen kannalta on perusteltua antaa laillisuusvalvojien hoitaa samaan näkökulmaan ja ongelmien samankaltaisuuteen perustuvaa tehtävienjakoa tehtävien parhaan mahdollisen hoitamisen kannalta tehokkaimmalla tavalla.

Oikeusasiamiehen tehtävä osana YK:n vammaissopimuksen kansallista valvontarakennetta on erityisen tärkeä. Esimerkiksi kehitysvammaisten asumisyksiköiden valvonta on ollut keskeisenä osana ylimpien laillisuusvalvojien toimintaa. Myös yleisellä edunvalvonnalla on liittymäkohtia vammaisten oikeuksiin, ja toimivan valvonnan merkitys edunvalvonta-asioissa on siksi kasvavassa määrin tärkeää.

VAMMAISFOORUMI RY

Sari Kokko

puheenjohtaja

Pirkko Mahlamäki

sihteeri

Mahlamäki Pirkko
Vammaisfoorumi ry